

ISLAM'DARREN MARGOLARITZA



Islandarrak ormak margotzen zaleak dira (Jodanian'n)

Arabiarrak, Maoma'k itxartu ebazenean, jakintza barria sortu eben, gaur arte indar aundia daukana, baiña margolaritzan egin ete eben lanik?

Asiera baten ezetz dirudi, irudiak egitea debekatuta eukelako, Juda'tarren antzera, baiña arlo onetan ere barriak aurkitu ebezan, benetan miragarriak.

XIII gizaldian buztin-lanak apaintzen asi ziran eta trebeak izatera eldu be bai, batez be (guda dala-ta) gaur ospetsu dogun Bagdad urian.

Urrengo eunak (tapizak) eta alfonbrak edo ioñazpi-koak egiten trebetu ziran naizta geroko gizaldietan askoz trebeagoak izango diran.

X eta XI gizaldietan asi ziran leiarra margotzen eta sarkaldean ontzat artzen ziran leiar orreik saltzera etortzen ziranean.

Liturjirako argi-mutilak apaintzen onak ziran.

Baiña margolaritza ez da eurentzat eder-lana iñoiz be, apaingarri bat baiño ez da. Ormak, sabaiak, beiak eta abar apaintzeko eta bat da eurentzat persiarrentzat lez.

Beste lan-arlo bat esku-idazkiak apaintzea da, miniatura-lana.

Eta mosaikuak be egiten dabez, ederrak gaiñera batzutan, jeometri-girokoak eta abstraktoak be bai.

Orain dana da asiera lez, gero bide oneik zabalago ta ederrago agertuko dira.

Euren artean leiñu bat seljuzidak dira, XII gizaldian Asia'ra zabalduak eta oso trebeak eun margodunak edo tapizak egiten, buztin-lanak apaintzen be bai, baiña euren lan berezia eun margoduna da: lenengo txabolak egiteko gertatzen dabez olako eun margotsuak, gero jauretxeetan be agertzen dira, eta onenak Anatolia'koak dira. Zelako lanak! Metro lautu baten barruan 80.000 korapillo eukiten dabez, gai lez artulea artuta... Sarritan jeometri-lanak dira (laukiak, ronboak eta sei-zokoak) eta margoak be ez dira errezenak, geienetan urdiña, gorria, zuria ta marroia.

Jateko tresnak eta argi-ontzi edo farolak be apaintzen dabez, batez be Bagdad'eko eskolakoak.

Aurrerapen aundiak egiten dabez liburuak apaintzeko miniaturak egiten eta irudiak oso realistak dira, esaterako Kallila e Dimna ipuin liburuetan dagozanak. Eta oneik egiteko ereduak kristiñauen artean aurkitu ebezan Siria'n.

XIV gizaldian txiñoen ikutua dauke: irudimena bizi eta margoak biziago.

XV-XVI gizaldietan liburuak apaintzen jarraitzen dabe, onenak Bagdad'en era barri baten.

Aldi onetako lanai dragoiak esaten jake eta ronbo-artean piztiak agertzen dira eta margoak gorria ta urdiña.

XVI-XVII gizaldietan eunak doaz aurrera, edontziak margo apaintzen dabez piztiakaz eta eizaketa ugariakaz. Aurreko gizaldikoak baiño obeak dira.

Mamelukoak esaten jake Ejipto'n jarri ziranai eta emen be argi-mutillak apaintzen, leiar eta esmalteak margotuta, iñoz urrez apaintzen eta tarazea-lana egiten jarraitzen dabe.



Mosaikoak be egiten dabez (Jodania'n 744 urtean)

Txiñá'tarren antza daukan buztin-lana dago ugari.

Emengo eunak izena "damaskoak" dauke eta margo-tsua dira: urdiña, gorria, orlegia... eta jeometri-lanak eta landarak agertzen dira.

Turkiarrak be islan'en barruan daukaguz eta buztin-lana ta apaingarriak egiten dabez, landarakaz eta zoi-uridin edo azulejoakaz. Onei be damaskoak esaten jake, oker esanda.

Otomanoak be orrein artean dagoz eta onak dira eun margotuak egiten, lenengo jeometriz apainduta baiña geroago (XVI) otomanoen eunak ospetsu biurtu ziran eta beste lan bat be asko zabaldu zan eun-antzera: otoitza egiteko alfonbrak, ederrak eta asko.

Otomanoen liburu-apainketa edo miniatura lana oso ezaguna da, oso biziak dira.

Olazar'tar Martin'ek